

Analiza faune ptica, rane gnezdarice Fruške gore

Fruška gora predstavlja jedno od najznačajnijih prirodnih šumskih područja u Vojvodini, severnoj Srbiji. Ova velika šumska površina okružena je naseljima, obradivim površinama i malobrojnim pašnjacima. Dominiraju šume hrasta i lipe, dok na severnim padinama i u klisurama potoka ima i bukovih sastojina.

Fruška gora je ornitološki dobro istraženo područje. Fauna je raznovrsna, a populacije pojedinih vrsta mestimično i dalje relativno brojne. Ipak, situacija je sve lošija iz godine u godinu jer se šume intenzivnim gazdovanjem podmlađuju, redovno se seku najstarije sastojine bukvi i hrasta što dovodi do nestanka duplji za gnežđenje. U poslednjih 15 godina nestale su dve gnezdarice – orao krstaš (*Aquila heliaca*) i mala muharica (*Ficedula parva*), dok je Fruška gora jedino područje gde je šarena muharica (*Ficedula hypoleuca*) beležena u periodu razmnožavanja. Mala muharica u Srbiji naseljava isključivo zrele šumske sastojine u kojima ima starih i natrulih dubećih i ležećih stabala. Pritom, Srbija je na samom južnom rubu rasprostranjenja male muharice. Na Fruškoj gori se nalazi i jedino gnezdilište vatroglavog kraljića (*Regulus ignicapilla*) i sivog sokola (*Falco peregrinus*) u Vojvodini, a stanište je i za nekoliko parova kritično ugroženog orla kliktaša (*Clanga pomarina*) i patuljastog orla (*Hieraetus pennatus*). Sve pomenuto ukazuje na značaj Fruške gore kao Međunarodno značajnog područja za ptice, opravdanost postojanja zaštićenog područja na nacionalnom nivou. Međutim, nacionalni park ne pruža dovoljno strogu zaštitu za divlje ptice budući da se u 1. stepenu zaštite nalazi se svega 3,7% teritorije zaštićenog područja.

Od ukupno zabeleženih vrsta ptica u NP „Fruška gora“ čak 4s su prepoznate kao rane gnezdarice i gotovo sve naseljavaju šumske ekosisteme. Kasnije u sezoni (maj mesec) sa gnežđenjem počinju i druge, uglavnom insektivorne vrste među kojima takođe ima dupljašica (*Muscicapa striata*, *Ficedula albicollis*). Od navedene 42 vrste 9 se nalazi na crvenoj listi ptica Srbije, 37 vrsta je strogo zaštićeno, a 5 zaštićeno prema nacionalnom zakonodavstvu (Zakon o zaštiti prirode, Zakon o divljači i lovstvu). Izuzev ptica grabljivica i crne rode, većina ostalih vrsta (među kojima prevladavaju strogo zaštićene) prisutne su u svim starijim šumskim kompleksima Fruške gore, na šta ukazuju rezultati naših istraživanja.

Prilog I: Lista ranih gnezdarica Fruške gore zavisnih od postojanja starih šumskih sastojina i mira tokom perioda gnežđenja. Naveden je i status tih vrsta na međunarodnim dokumentima i u nacionalnom zakonodavstvu.

Legenda:

Gnezdeći status u savremenom periodu (2010-2020): + neka od kategorija gnezdarice (moguća, verovatna, potvrđena), Ex – iščezla gnezdarica.

Direktiva o pticama Evropske Unije (Council Directive 2009/147/EC): I – Annex I, IIA – Annex IIA, IIB – Annex IIB, IIIA – Annex IIIA, IIIB – Annex IIIB.

Bernska konvencija (Bern Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats): II – Appendix II, III – Appendix III.

CMS - Konvenciji o zaštiti migratornih vrsta: I – Appendix I, II – Appendix II.

CITES - Konvencija o međunarodnom prometu ugroženih vrsta divlje flore i faune: I – Appendix I, II – Appendix II, III – Appendix III.

Pravilnik - Pravilnik o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva ("Službeni glasnik" RS 5/2010, 47/2011, 32/2016, 98/2016): Z – zaštićene vrste, SZ – strogo zaštićene vrste

Crvena boja: vrste sa Crvene liste ptica Srbije

Br.	Naučni naziv	Narodni naziv	Gnezdeći status	Direktiva o pticama	Bernska konvencija	CMS	CITES	Pravilnik
1.	<i>Columba oenas</i>	Golub dupljaš	+	IIB	III			SZ
2.	<i>Ciconia nigra</i>	Crna roda	+	I	II	II		SZ
3.	<i>Otus scops</i>	Ćuk	+		II		II	SZ
4.	<i>Strix aluco</i>	Šumska sova	+		II		II	SZ
5.	<i>Circaetus gallicus</i>	Zmijar	+	I	II	II	II	SZ
6.	<i>Clanga pomarina</i>	Orao kliktaš	+	I	II	II	II	SZ
7.	<i>Aquila heliaca</i>	Krstaš	Ex	I	II	I; II	I	SZ
8.	<i>Hieraetus pennatus</i>	Patuljasti orao	+	I	II	II	II	SZ
9.	<i>Accipiter nisus</i>	Kobac	+		II	II	II	SZ
10.	<i>Accipiter gentilis</i>	Jastreb	+		II	II	II	Z
11.	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Belorepan	+	I	II	I; II	I	SZ
12.	<i>Buteo buteo</i>	Mišar	+		II	II	II	SZ
13.	<i>Jynx torquilla</i>	Vijoglava	+		II			SZ
14.	<i>Picus canus</i>	Siva žuna	+	I	II			SZ
15.	<i>Picus viridis</i>	Zelena žuna	+		II			SZ
16.	<i>Dryocopus martius</i>	Crna žuna	+	I	II			SZ
17.	<i>Leipicus medius</i>	Srednji detlić	+	I	II			SZ

18.	<i>Dryobates minor</i>	Mali detlič	+		II			SZ
19.	<i>Dendrocopos major</i>	Veliki detlič	+		II			SZ
20.	<i>Falco tinnunculus</i>	Vetruška	+		II	II	II	SZ
21.	<i>Falco peregrinus</i>	Sivi soko	+	I	II	II	I	SZ
22.	<i>Garrulus glandarius</i>	Sojka	+	IIB				Z
23.	<i>Corvus corax</i>	Gavran	+	III				Z
24.	<i>Corvus cornix</i>	Siva vrana	+	IIB				Z
25.	<i>Parus palustris</i>	Siva senica	+		II			SZ
26.	<i>Parus ater</i>	Jelova senica	+		II			SZ
27.	<i>Parus major</i>	Velika senica	+		II			SZ
28.	<i>Parus caeruleus</i>	Plava senica	+		II			SZ
29.	<i>Aegithalos caudatus</i>	Dugorepa senica	+		II			SZ
30.	<i>Regulus ignicapilla</i>	Vatrogłavi kraljić	+		II			SZ
31.	<i>Troglodytes troglodytes</i>	Carić	+		II			SZ
32.	<i>Sitta europaea</i>	Brgljev	+		II			SZ
33.	<i>Certhia brachydactyla</i>	Dugokljuni puzić	+		II			SZ
34.	<i>Sturnus vulgaris</i>	Čvorak	+	IIB				Z
35.	<i>Turdus merula</i>	Kos	+	IIB	III			SZ
36.	<i>Turdus philomelos</i>	Drozd pevač	+	IIB	III			SZ
37.	<i>Turdus viscivorus</i>	Drozd imelaš	+	IIB	III			SZ
38.	<i>Erithacus rubecula</i>	Crvendać	+		II			SZ
39.	<i>Fringilla coelebs</i>	Zeba	+		III			SZ
40.	<i>Carduelis chloris</i>	Zelentarka	+		II			SZ
41.	<i>Carduelis carduelis</i>	Češljugar	+		II			SZ
42.	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Batokljun	+		II			SZ